

تدوین مدل علی تعارضات زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای طرحواره‌های بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل در زنان در آستانه طلاق

دانشجوی دکتری گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران
استادیار گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران
دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، همدان، ایران
استادیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

عفت عدل پرور
ایرج صفائی راد*
نصرالله عرفانی
هوشنگ جدیدی

i.safaeirad@iauh.ac.ir

ایمیل نویسنده مسئول:

پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۰۹

دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۲۴

فصلنامه علمی پژوهشی خانواده درمانی کاربردی

شاپا (الکترونیکی) ۲۴۳۰-۲۷۱۷
<http://Aftj.ir>

دوره ۲ | شماره ۲ | پیاپی ۶ | ۱۷۳-۱۸۹
تابستان ۱۴۰۰

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:

درون متن:

عدل پرور، صفائی راد، عرفانی، جدیدی (۱۴۰۰)

در فهرست منابع:

عدل پرور، عفت، صفائی راد، ایرج، عرفانی، نصر الله، و جدیدی، هوشنگ. (۱۴۰۰). تدوین مدل علی تعارضات زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای طرحواره‌های بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل در زنان در آستانه طلاق. فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی، ۲(۲) پیاپی ۶: ۱۷۳-۱۸۹.

چکیده

هدف: هدف این پژوهش تدوین مدل علی تعارضات زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای طرحواره‌های بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل در زنان در آستانه طلاق بود. روش: روش پژوهش توصیفی از نوع مطالعه همبستگی و جامعه آماری زنان دارای تعارضات زناشویی در آستانه طلاق شهر تهران بود که در بازه زمانی اردیبهشت تا آبان ۱۳۹۹ به مراکز شورای حل اختلاف خانواده منطقه سه شهر تهران مراجعه کرده بودند که با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای از بین هفت مرکز شورای حل اختلاف خانواده سه مرکز انتخاب و حجم نمونه براساس نرم افزار آماري سمپل پاور ۴۴۰ زن انتخاب شد. سپس پرسشنامه‌های تعارضات زناشویی براتی و ثنائی، ۱۳۷۹، دلبستگی بزرگسالان کولینز و رید ۱۹۹۰ و طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ ۱۹۸۸ توسط آن‌ها تکمیل و داده‌ها با استفاده از معادلات ساختاری تحلیل شد. یافته‌ها: نتایج نشان داد که مسیر مستقیم برازش مدل از دلبستگی ایمن با طرحواره‌های بریدگی/طررد ($\beta = -0.24$) و خودگردانی/عملکرد مختل ($\beta = -0.27$) و سبک دلبستگی اجتنابی با طرحواره بریدگی/طررد ($\beta = 0.16$) و طرحواره خودگردانی/عملکرد مختل ($\beta = 0.11$)؛ و همچنین از سبک دلبستگی دوسوگرا با طرحواره بریدگی/طررد ($\beta = 0.50$) و طرحواره خودگردانی/عملکرد مختل ($\beta = 0.30$)؛ بین سبک دلبستگی ایمن با تعارضات زناشویی ($\beta = -0.17$) و سبک دلبستگی اجتنابی ($\beta = 0.23$) و دوسوگرا ($\beta = 0.56$) تعارضات زناشویی شدت اثر مطلوبی دارد. همچنین بین طرحواره بریدگی/طررد ($\beta = 0.39$) و طرحواره خودگردانی/عملکرد مختل ($\beta = 0.40$) با تعارضات زناشویی اثر مستقیم مطلوبی داشته است. نتیجه‌گیری: برآیند پژوهش نشان داده است که طراحی مدل ساختاری مناسب برای پیش بینی تعارضات زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی و با نقش واسطه‌ای طرحواره‌های بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل در زنان در آستانه طلاق با مدل نظری مطابقت داشته و از برازش مطلوبی برخوردار است؛ لذا برای انسجام و خلق رابطه زناشویی مطلوب، می‌توان با شناخت طرحواره‌های هر یک از زوجها، نوع سبک دلبستگی و تقابل عناصر درون روانی آن‌ها، روابط زوجها را بهبود بخشید.

کلیدواژه‌ها: تعارضات زناشویی، سبک‌های دلبستگی، طرحواره، طرد/بریدگی، خودگردانی/عملکرد مختل،

طلاق

مقدمه

محیط خانواده اولین مکانی است که الگوهای شخصیتی، فردی، عاطفی و جسمی هر فرد در آن شکل می‌گیرد؛ در بسیاری از فرهنگ‌ها سلامت جامعه را در گرو سلامت خانواده می‌دانند؛ خانواده به لحاظ قدمت ابتدایی‌ترین و از لحاظ گستردگی جهان شمول‌ترین نهاد اجتماعی است (شاکرمی، داورنیا، زهراکار و طلائیان، ۱۳۹۴)؛ ناسازگاری درون خانواده سبب می‌شود تا روابط اعضای خانواده به هم بخورد و از هم بگسلد و وحدت میان اعضای آن به خطر بیفتد و در نهایت منجر به فروپاشی آن شود (صابونچی، دوکانه‌ای فرد و بهبودی، ۱۳۹۹ ب). اساس شکل‌گیری و رشد خانواده رابطه‌ی زوجین است؛ لازمه‌ی تقویت زندگی خانوادگی، ثبات و دوام آن و نوع نگرش و طرز تعامل زوجین با یکدیگر است (دربانی، فرخزاد و لطفی کاشانی، ۱۳۹۹)؛ اما در طول رشد رابطه ازدواج، گاهی ممکن است بسیاری عوامل دست به دست یکدیگر داده و با هم ترکیب شوند و موجبات ایجاد بسیاری از مشکلات در زوجین را فراهم سازند که در نهایت به تعارض بی‌انجامد (وارینگ، ۲۰۱۳). واقعیت این است که زمانی که دو نفر با یکدیگر ازدواج می‌کنند و به عنوان زوج برای زندگی خود برنامه‌ریزی می‌کنند دارای انتظارات و خواسته‌های متفاوتی هستند که برخی از آن‌ها برآورده می‌شود در حالی که برخی دیگر برآورده نشده باقی می‌ماند؛ این تفاوت در عقاید، ارزش‌ها، نیازها، خواسته‌ها و عادات در زندگی روزمره با در نظر گرفتن اینکه هیچ رابطه انسانی عاری از نزاع و سوء تفاهم نیست امری طبیعی است (تولورانلکی، ۲۰۱۴). تعارض که به عنوان عاملی بین زوج‌های دارای علائق، دیدگاه‌ها و باورهای متضاد در نظر گرفته می‌شود (استرانگ، دیوالت و کوهن، ۲۰۱۱)؛ در روان‌شناسی خانواده و پژوهش‌های این حوزه بسیار مورد تأکید قرار گرفته است (گاتمن و گاتمن، ۲۰۱۵)؛ تعارضات زناشویی دو منشأ دارد؛ عدم تعادل ساختار خانواده و عدم پایبندی هر یک از زوج‌ها؛ از این رو، تعارضات زناشویی به عنوان تعامل بین زوج‌هایی در نظر گرفته می‌شود که علائق، دیدگاه‌ها و باورهای متضادی دارند (پاروت و پاروت، ۲۰۱۶)؛ بنا به گزارش استرانگ و همکارانش (۲۰۱۱) ۶۱٪ افراد مطلقه، تعارض بیش از حد را یکی از دلایل طلاق خویش گزارش کرده‌اند.

گاتمن و گاتمن (۲۰۱۵) تعارضات زناشویی را به دو نوع قابل حل و مداوم تقسیم می‌کند؛ تعارضات قابل حل همانطور که از نام آن بر می‌آید در خلال زندگی قابل حل است، اما تعارضات مداوم برای همیشه بخشی از زندگی افراد می‌شود، برای مثال: خانواده‌ای که نمی‌تواند در مورد مقصد سفر خود در تعطیلات تصمیمی بگیرد، دچار تعارض قابل حل می‌شود، در چنین وضعی اعضای خانواده با استفاده از فنون صحیح حل تعارض سرانجام به تصمیم مشارکتی می‌رسند و تعارض حل می‌شود؛ اما تعارضات مداوم به سختی قابل تغییر هستند. تعارضات دائمی عمیقاً در اختلاف بر سر موضوعاتی همچون کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش هیجانی و جلب حمایت فرزندان، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان، جدا کردن امور مالی از یکدیگر و کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان و موضوع‌های اساسی دیگر همچون ارزش‌ها، نقش‌ها و صفات شخصیتی ریشه دارد (استرانگ و همکاران، ۲۰۱۱). این اختلافات دائماً در فضای خانواده جلوه‌گری می‌کند؛ به گونه‌ای که تعارض بین اعضای خانواده به وحدت و یکپارچگی آن ضربه می‌زند؛ از این رو، شدت تعارض موجب بروز نفاق و پرخاشگری و ستیزه‌جویی و سرانجام اضمحلال و زوال خانواده می‌شود (وارینگ، ۲۰۱۳). بنابراین با افزایش روز افزون تعارضات زناشویی در دنیای معاصر و خطر بروز جدایی و طلاق و تأثیر

منفی آن بر سلامت روان زوجین و فرزندان آنها، مشاوران و متخصصان می‌بایست به این موضوع و آرایه راهکارهایی جهت پیشگیری و درمان آن توجه بیشتری داشته باشند (دربانی و همکاران، ۱۳۹۹). آموزش الگوهای درست ارتباط والد-فرزند به والدین، مانع شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه و آسیب‌های ناشی از آن می‌شود (خراسانی زاده، پور شریفی، رنجبری پور، باقری و پویا منش، ۱۳۹۸). از طرفی آموزش والدین و ایجاد شناخت در خصوص عواملی که طرحواره ناسازگار عیب جویی افراطی/معیارهای سرسختانه را در نوجوانان شکل می‌دهند؛ مانع از بروز آسیب‌هایی ناشی از الگوهای ارتباطی ناسازگار والدین و باورهای غیرمنطقی آنها در بسیاری از حوزه‌های زندگی نوجوانان می‌شود (احمدی و نصرالهی، ۱۳۹۷).

سبک‌های دلبستگی^۱ یکی از مؤلفه‌هایی است که می‌تواند بر روی طرحواره‌های افراد تأثیر گذارد؛ مطالعات در زمینه دلبستگی در طی ۷۰ سال گذشته نشان داده‌اند که نیازهای روانشناختی کودکان به عشق و محبت دست کم به اندازه نیازهای فیزیکی برای غذا و امنیت اهمیت دارد (راتر، ۲۰۱۸). یانگ و کلاسکو و ویشار، ۲۰۰۳ بیان می‌دارند که طرحواره‌های ناسازگار اولیه^۲ الگوهای هیجانی و شناختی خود شکننده ای هستند که در جریان رشد آغاز و در سرتاسر زندگی تکرار می‌شوند (صابونچی، دوکانه‌ای فرد و بهبودی، ۱۳۹۹)؛ ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌های ناسازگار در بروز تعارضات زناشویی و دلبستگی نایمن در میان زوجین تأثیرگذار است (پولیمنت، موره و گرونرت، ۲۰۱۰). در بررسی‌ها نتایج نشان داد که افراد دارای سطح دلبستگی بیمناک درجه بیشتری از طرحواره‌های ناسازگار را داشتند؛ از طرفی دلبستگی ایمن، با ویژگی‌های ارتباطی مثبت شامل صمیمیت و خرسندی، دلبستگی دوری‌گزین با سطوح پایین‌تری از صمیمیت، تعهد و دلبستگی دوسوگرا با شور، هیجان و نگرانی در مورد روابط توأم با خرسندی کم، بروز طرحواره‌های ناسازگار در روابط زناشویی را نشان دادند (اولدریک و فیگورد، ۲۰۰۹). مکدمورت (۲۰۱۷) در مطالعه خود نشان داد که طرحواره بی‌اعتمادی/بدرفتاری، محرومیت هیجانی، استحقاق بزرگ منشی و خودانضباطی ناکافی، رابطه معناداری با کاهش رضایت از روابط عاشقانه در میان زوجین دارند؛ هازن و شیور (۱۹۸۷)؛ بیان می‌دارد که سبک‌های دلبستگی نقش عمده‌ای در رضایت زناشویی بر عهده دارد (سرخابی عبدالملکی، دوکانه‌ای فرد و بهبودی، ۱۴۰۰)؛ بنابراین نوع دلبستگی می‌تواند تا اندازه‌ای پیش‌بینی‌کننده کیفیت سازگاری، نحوه تعامل، نحوه نگرش فرد به رابطه بین فردی صمیمی، رشد اجتماعی و هیجانی باشد (خلیل، رایان و چور، ۲۰۱۴).

نظریه‌پردازان تئوری دلبستگی معتقدند، انتظارات افراد هنگام ورود به روابط عاشقانه اغلب بر پایه روابط صمیمانه قبلی با مراقبان اولیه بر سبک دلبستگی و نحوه ارتباط با همسر و زندگی زناشویی آن‌ها تأثیر می‌گذارد (کمز و هولت، ۲۰۱۲). افراد با سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا، راهبردهای کاملاً متفاوتی را برای تنظیم عواطف و پردازش اطلاعات هیجانی به کار می‌برند، این حالت هیجانی افراد را در شخصیت‌هایشان می‌توان شناخت (راتر، ۲۰۱۸). محققان نشان دادند که تأثیرات منفی هیجان‌ات (خشم، نفرت، ناراحتی و ترس) در تعامل‌های زوج‌ها، با خشونت و درگیری و اختلال در عملکرد جنسی مرتبط است (بوک والا، سوبین و زدانیوک، ۲۰۰۵). با توجه به اهمیت کارکرد خانواده و سلامت جامعه، این پژوهش می‌تواند اطلاعات مناسبی برای زوج‌ها جهت غنی‌سازی روابط زناشویی و کاهش تعارض‌های زناشویی و از

طرفی کنترل هیجانات در روابط زوجین در خصوص بر آورده نشدن نوع نیازهایشان داشته باشد. از جمله دستاوردهای تحقیقات پیرامون رضایت زناشویی، سبک‌های دلبستگی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تعارضات زناشویی، درمانگران را سوق می‌دهد تا به جستجوی راهکارهایی برای ایجاد تغییرات در نوع شناخت و افکار و عملکردها و عواطف و هیجانات زوجین داشته باشند تا از این طریق باعث بهزیستی و بهبود روابط زوجین شوند. با توجه به جدید بودن موضوع و این که مشکلات ارتباطی زوجین در کشورمان به گونه‌های مختلفی رو به افزایش است، ضروری به نظر می‌رسد که بتوانیم داده‌های تجربی و اطلاعات آماری را در زمینه پیش بینی تعارضات زناشویی براساس سبک‌های دلبستگی با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل بر روی زنان در آستانه طلاق به دست آوریم؛ لذا بنابر مطالب فوق و با عنایت به جدید بودن موضوع و اهمیت آن در جامعه پژوهش حاضر قصد دارد در نهایت به این سؤال اساسی زیر پاسخ دهد.

۱- آیا تعارضات زناشویی را بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه طرحواره‌های بریدگی/طررد و خودمختاری/عملکرد مختل در زنان در آستانه طلاق می‌توان پیش بینی کرد؟

روش پژوهش

روش پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی، از نوع مطالعه همبستگی چند متغیری است که از معادلات ساختاری استفاده شده است؛ جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زنان در آستانه طلاق منطقه سه شهر تهران بود که در سال ۱۳۹۹ به مراکز شورای حل اختلاف خانواده منطقه ۳ تهران مراجعه نموده‌اند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به شیوه تصادفی خوشه‌ای در دسترس بود، به این صورت و از هر مرکز ۲۱۰ نفر انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری بصورت تصادفی چندمرحله‌ای بود که از بین هفت مرکز شورای حل اختلاف خانواده در منطقه سه شهر تهران به صورت تصادفی سه مرکز انتخاب و حجم نمونه براساس نرم افزار آماری سمپل پاور (۴۲۰ نفر) و با توجه به احتمال ۲۰ درصد افت آزمودنی‌ها تعداد نمونه ۴۵۰ نفر انتخاب شد که پس از جمع‌آوری داده‌ها، ۱۰ پرسشنامه به دلایل مخدوش بودن و ناقص بودن کنار گذاشته شد و در نهایت ۴۴۰ پرسشنامه تجزیه و تحلیل شد. معیارهای ورود به پژوهش شامل حداقل دو سال زندگی مشترک، محدوده سنی ۲۵ تا ۴۰ سال، مدرک تحصیلی حداقل دیپلم، داشتن تعارضات و مشکلات زناشویی، معیارهای خروج داشتن بیماری‌های جسمانی و روانی مشهود و حاد، سوء مصرف مواد و دریافت هم‌زمان برنامه درمانی، آموزشی یا دارودرمانی برای حذف تأثیر احتمالی این برنامه‌ها بر نتایج این پژوهش بود.

ابزار اندازه‌گیری

۱. پرسشنامه تعارضات زناشویی. پرسشنامه تعارضات زناشویی یک ابزار ۴۲ سؤالی است که برای سنجیدن تعارضات زناشویی توسط براتی و ثنایی در سال (۱۳۷۹) ساخته شده است؛ این پرسشنامه هفت بُعد از تعارضات زناشویی را می‌سنجد که عبارت اند از: کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش‌های هیجانی، افزایش جلب حمایت فرزند یا فرزندان، افزایش رابطه فردی با خویشاوند خود، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان، جدا کردن امور مالی از یکدیگر. برای هر سؤال پنج گزینه در نظر

گرفته شده است و به تناسب ۱ تا ۵ نمره به آنها اختصاص داده شده است؛ حداکثر نمره کل پرسشنامه ۲۱۰ و حداقل آن ۴۲ است. در این ابزار نمره بیشتر به معنی تعارض بیشتر و نمره کمتر به معنی رابطه بهتر است. هنجار این پرسشنامه بر حسب نمره های استاندارد برای گروه های مطالعه و زنان و مردان به تفکیک محاسبه شده است؛ محتوای مؤلفه های پرسشنامه به گونه ای تهیه شده که با متغیر مورد نظر (تعارضات زناشویی) ارتباط نزدیکی مستقیمی دارند (ثنایی، ۱۳۷۹). برای تعیین روایی محتوا و صوری پرسشنامه آن را روی یک گروه ۱۱۱ نفری متشکل از ۵۳ مرد و ۵۸ زن که برای رفع تعارضات زناشویی خود به مراکز مشاوره مراجعه کرده‌اند و نیز یک گروه گواه ۱۰۸ نفری از زوج‌های عادی متشکل از ۵۳ مرد و ۵۵ زن اجرا نمودند. مقایسه میانگین دو گروه سازگار و ناسازگار در مردان و زنان و در ابعاد مختلف تعارضات زناشویی تفاوت معنا داری را نشان داد که می‌توان دال بر قدرت تمیز آزمون در تشخیص زوج‌های متعارض و نا متعارض است. این ابعاد شامل: ۱- کاهش همکاری ۲- کاهش روابط جنسی ۳- افزایش واکنش‌های هیجانی ۴- افزایش جلب حمایت فرزندان ۵- کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان ۶- جدا کردن امور مالی از یکدیگر. به علاوه همبستگی هر سؤال با نمره کل آزمون بالا و معنا دار بود. پایایی کل این پرسشنامه توسط براتی و ثنایی (۱۳۷۹) برابر با ۰/۵۲٪ توسط بشکار (۱۳۸۷) برابر با ۰/۹۵٪ به دست آمد.

۲. پرسشنامه دلبستگی بزرگسالان^۱. این پرسشنامه ۱۸ عبارتی توسط کالینز و رید در سال ۱۹۹۰ تهیه شد و مهارت‌های ارتباطی و سبک رابطه صمیمانه آزمودنی را در طیف لیکرتی ارزیابی می‌کند. به هر سؤال نمره‌ای بر اساس کاملاً مخالفم = ۱ و کاملاً موافقم = ۵ تعلق می‌گیرد. این پرسشنامه سه سبک دارد. سبک دلبستگی ایمن شامل سؤال‌های ۱، ۸، ۹، ۱۰، ۱۴ و ۱۷، دلبستگی اجتنابی شامل سؤال‌های ۳، ۴، ۷، ۱۵، ۱۶ و ۱۸ و دلبستگی اضطرابی شامل سؤال‌های ۲، ۵، ۶، ۱۱، ۱۲ و ۱۳ است که آزمودنی بر اساس نمره‌های به دست آمده در یکی از انواع سبک‌های دلبستگی جای می‌گیرد (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۶). کالینز و رید ۱۹۹۰ (نقل از پاکدامن و خانجانی، ۱۳۹۰) نشان دادند که نمره‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و اضطرابی در فاصله زمانی ۸ ماه و حتی در طول ۲ سال پایدار مانده‌اند. میزان آلفای کرونباخ را برای دلبستگی ایمن، اجتنابی و اضطرابی در نمونه‌ای از دانشجویان توسط آن‌ها به ترتیب برابر با ۰/۸۱، ۰/۷۸ و ۰/۸۵ و در پژوهش هاشمی و همکاران (۱۳۹۶) به ترتیب برابر با ۰/۶۸، ۰/۷۰ و ۰/۷۸ گزارش شده است. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ این ابزار برای سبک دلبستگی ایمن ۰/۷۸، اجتنابی ۰/۷۲ و اضطرابی ۰/۷۷ به دست آمد.

۳. پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه^۲. این پرسشنامه ۷۵ عبارتی توسط یانگ ۱۹۹۸، ساخته شده و شامل ۵ حوزه طرحواره‌ای است که در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً درست درباره من = ۵ تا کاملاً غلط درباره من = ۱ ارزیابی می‌شود؛ در این پژوهش تنها سئوالات حوزه طرحواره‌ای بریدگی/طرد که با سؤال‌های ۱ تا ۲۵ و خودگردانی/عملکرد مختل با سؤال‌های ۲۵ تا ۴۵ مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفت. والر، می‌یر و هنینان (۲۰۰۱) برای تمام حوزه‌های بریدگی/طرد ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ و برای خودگردانی/عملکرد مختل ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰ و روایی مطلوبی گزارش کردند. خراسانی زاده و

1. Attachment Style Questionnaire
2. Early Maladaptive Schemas Questionnaire

همکاران (۱۳۹۸) نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ را در مورد ۴۲۰ نفر از دانشجویان اجرا و ضریب همسانی درونی پرسشنامه را از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای حوزه‌های بریدگی/طرد و خودگردانی/عملکرد مختل را به ترتیب ۰/۹۳ و ۰/۸۲ گزارش کرد. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ برای حوزه بریدگی/طرد ۰/۸۴ و خودگردانی/عملکرد مختل ۰/۸۶ به دست آمد.

شیوه اجرا. پس از مصوب شدن طرح رساله توسط معاونت پژوهشی دانشگاه، و با هماهنگی و کسب مجوز از مسئولان مراکز شورای حل اختلاف خانواده و با کسب رضایت و تمایل به همکاری زنان در استانه طلاق، پرسشنامه‌ها در بازه زمانی اردیبهشت تا آبان ۱۳۹۹ تکمیل شد. پس از جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ و لیزرل از روش ضرایب همبستگی و معادلات ساختاری جهت تجزیه و تحلیل نتایج استفاده شد.

یافته‌ها

دامنه سنی ۳۳ درصد از زنان متأهل بین ۲۵ تا ۳۰ سال، ۴۶ درصد بین ۳۱ تا ۳۵ سال و ۲۱ درصد بین ۳۶ تا ۴۰ سال قرار داشت و ۴۴ درصد بدون فرزند، ۵۰ درصد دارای ۱ فرزند و ۶ درصد دارای ۲ فرزند بودند. ۵۶ درصد شاغل و ۴۴ درصد خانه‌دار و مدت تأهل ۵۱ درصد بین ۱ تا ۵ سال، ۳۲ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال و ۱۷ درصد بیش از ۱۰ سال و میزان تحصیلات ۱۹ درصد دیپلم، ۲۸ درصد فوق دیپلم، ۴۰ درصد کارشناسی و ۱۳ درصد کارشناسی ارشد بود.

جدول ۱. جدول شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص آماری مقیاس	میانگین	انحراف استاندارد	کشیدگی	چولگی	ضریب تحمل	تورم واریانس	دوربین واتسون
سیک دل‌بستگی ایمن	۲۱/۶	۳/۲۶	-۱/۰۱	۰/۵۸	۰/۹۸	۱/۰۱	
سیک دل‌بستگی اجتنابی	۱۹/۸	۳/۳۰	-۰/۲۸	۰/۳۹	۰/۹۲	۱/۰۸	۱/۷۳
سیک دل‌بستگی دوسوگرا	۱۹/۹	۴/۵۳	۰/۴۴	-۰/۸۴	۰/۹۲	۱/۰۷	
طرحواره بریدگی/طرد	۳۸/۳۱	۹/۵۶	۰/۷۰	-۱/۳۹	۰/۹۴	۱/۲۱	۲/۱۶
طرحواره خودگردانی/عملکرد مختل	۳۴/۷	۱۰/۷	-۰/۱۹	-۱/۷۷	۰/۸۷	۱/۱۸	
تعارضات زناشویی	۹۵/۶	۱۶/۳۳	۰/۷۸	-۰/۳۴	-	-	-
کاهش همکاری	۱۲/۹	۳/۱۵	-۰/۲۱	-۰/۵۸	-	-	-
کاهش رابطه جنسی	۱۰/۳	۳/۳۴	-۰/۰۳	-۰/۶۹	-	-	-
واکنش هیجانی	۱۵/۷	۳/۴۵	۱/۴۷	۰/۵۰	-	-	-
جلب حمایت فرزندان	۱۱/۳	۳/۲۷	-۰/۵۴	-۰/۳۳	-	-	-
رابطه با خویشاوندان خود	۱۵/۱	۳/۲۳	-۱/۳۸	۰/۴۱	-	-	-
رابطه با خویشاوندان همسر	۱۳/۱۷	۴/۲۷	-۱/۷۸	۰/۱۲	-	-	-
جدایی امور مالی	۱۷/۰	۳/۹۰	۰/۵۵	-۰/۰۳	-	-	-

جدول فوق نشان می‌دهد که چولگی و کشیدگی بین ± 2 قرار دارند؛ بنابراین توزیع داده‌های متغیرهای پژوهش طبیعی است. مقدار دوربین واتسون در فاصله مجاز $1/5$ تا $2/5$ قرار دارد؛ بنابراین مفروضه عدم وجود همبستگی بین خطاها تأیید می‌شود و می‌توان از تحلیل عاملی ساختاری استفاده کرد؛ مقادیر ضریب تحمل و تورم واریانس نیز نشان داد از نبود همپوشی بین متغیرهای پیش بین دارد.

جدول ۲. خلاصه نتایج ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱. دلبستگی ایمن													
۲. دلبستگی اجتنابی	-.۰۴۸**												
۳. دلبستگی دوسوگرا	-.۰۵۴**	.۰۵۵**											
۴. بریدگی/ طرد	-.۰۳۸**	.۰۳۷**	.۰۴۰**										
۵. خودگردانی/ عملکرد مختل	-.۰۴۱**	.۰۳۷**	.۰۴۲**	.۰۴۳**									
۶. تعارضات زناشویی	-.۰۵۱**	.۰۴۰**	.۰۳۹**	.۰۳۶**	.۰۲۶**								
۷. کاهش همکاری	-.۰۴۷**	.۰۴۴**	.۰۴۳**	.۰۳۴**	.۰۲۵**	.۰۳۹**							
۸. کاهش رابطه جنسی	-.۰۴۸**	.۰۴۶**	.۰۴۵**	.۰۱۰	.۰۲۷**	.۰۴۱**	.۰۳۳**						
۹. واکنش هیجانی	-.۰۳۹**	.۰۳۸**	.۰۴۰**	.۰۳۰**	.۰۲۸**	.۰۰۸	.۰۱۹*						
۱۰. جلب حمایت فرزندان	-.۰۳۰**	.۰۴۱**	.۰۳۵**	.۰۲۸**	.۰۲۱**	.۰۲۲**	.۰۳۸**	.۰۲۱**					
۱۱. رابطه با خویشاوندان خود	-.۰۳۱**	.۰۴۳**	.۰۱۰	.۰۲۷**	.۰۲۴**	.۰۳۴**	.۰۳۰**	.۰۲۵**	.۰۴۳**	.۰۳۵**			
۱۲. رابطه با خویشاوندان همسر	-.۰۳۳**	.۰۵۱**	.۰۳۰**	.۰۲۵**	.۰۱۹*	.۰۲۶**	.۰۳۳**	.۰۰۸	.۰۳۸**	.۰۰۹	.۰۳۶**		
۱۳. جدایی امور مالی	-.۰۳۰**	.۰۳۹**	.۰۳۷**	.۰۲۱**	.۰۱۸*	.۰۱۰	.۰۳۱**	.۰۲۳**	.۰۲۷**	.۰۲۳**	.۰۳۰**	.۰۲۷**	

نتایج ضرایب همبستگی در جدول فوق نشان می‌دهد که بین طرحواره بریدگی/طرد و طرحواره خودگردانی/عملکرد مختل با دلبستگی ایمن همبستگی منفی و با دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا همبستگی

مثبت معناداری برقرار است؛ همچنین بین تعارضات زناشویی با دل‌بستگی ایمن همبستگی مثبت و با دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا و همچنین با طرحواره‌های بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل همبستگی مثبت معناداری برقرار است.

جدول ۳. معناداری روابط و شدت و جهت متغیرها و مولفه‌های آن با حضور متغیر واسطه

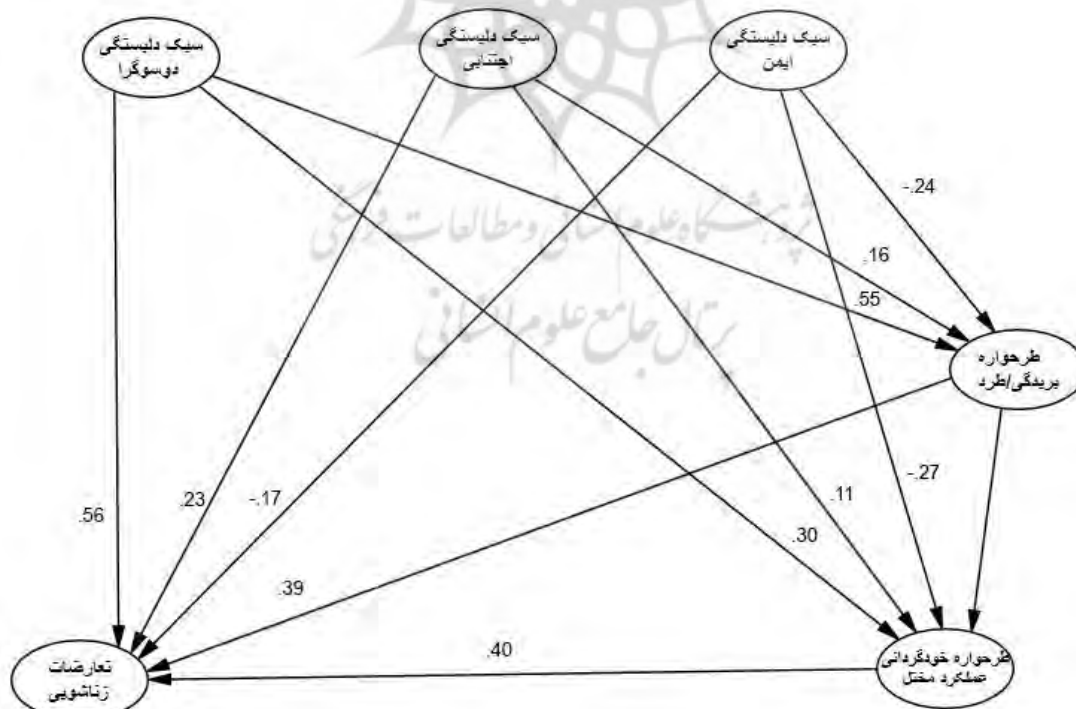
معناداری مسیر	مقدار T	خطای استاندارد	اثرات استاندارد شده	اثرات غیراستاندارد	مسیر ارتباطی
۰/۰۰۱	۳/۸۱	-۰/۰۷	-۰/۲۴	-۰/۴۱	سبک ایمن <--- بریدگی / طرد
۰/۰۰۵	۲/۸۰	۰/۰۹	۰/۱۶	۰/۳۶	سبک اجتنابی <--- بریدگی / طرد
۰/۰۰۱	۸/۰۶	۰/۱۰	۰/۵۵	۰/۸۶	سبک دوسوگرا <--- بریدگی / طرد
۰/۰۰۱	۴/۳۰	-۰/۱۲	-۰/۲۷	-۰/۵۴	سبک ایمن <--- خودگردانی/عملکرد مختل
۰/۰۴۹	۱/۹۷	۰/۱۵	۰/۱۱	۰/۳۰	سبک اجتنابی <--- خودگردانی/عملکرد مختل
۰/۰۰۱	۴/۴۱	۰/۱۲	۰/۳۰	۰/۵۵	سبک دوسوگرا <--- خودگردانی/عملکرد مختل
۰/۰۰۱	۴/۷۲	-۰/۰۵	-۰/۱۷	-۰/۲۷	سبک ایمن <--- تعارضات زناشویی
۰/۰۰۱	۶/۹۷	۰/۰۵	۰/۲۳	۰/۳۵	سبک اجتنابی <--- تعارضات زناشویی
۰/۰۰۱	۱۴/۸۰	۰/۰۵	۰/۵۶	۰/۸۳	سبک دوسوگرا <--- تعارضات زناشویی
۰/۰۰۱	۸/۳۴	۰/۱۰	۰/۳۹	۰/۹۰	بریدگی / طرد <--- تعارضات زناشویی
۰/۰۰۱	۸/۷۳	۰/۱۱	۰/۴۰	۰/۹۸	خودگردانی/عملکرد مختل <--- تعارضات زناشویی

نتایج مدل ضرایب مسیر نشان داد که بین سبک ایمنی با بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل رابطه مستقیم منفی معناداری به دست آمد. همچنین بین سبک دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا با طرحواره بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل نیز رابطه مستقیم معناداری وجود دارد. مسیر دیگر این مدل نشان داد که سبک دل‌بستگی ایمن با تعارضات زناشویی اثر مستقیم منفی و سبک‌های دل‌بستگی اجتنابی و دوسوگرا با تعارضات زناشویی اثرات مستقیم معناداری دارد؛ همچنین بین طرحواره بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل با تعارضات زناشویی اثر مستقیم معناداری دارد.

جدول ۴. شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری بعد از اصلاح

شاخص برازندگی	مقدار مشاهده شده بعد از اصلاح	مناسب/نامناسب بودن
CMIN/DF (شاخص کای اسکوتر بهنجای یا نسبی)	۳/۵۷	مناسب بودن مدل
RMR (ریشه دوم میانگین مربعات باقی مانده)	۰/۰۸۷	مدل تقریباً مناسب است
RMSEA (ریشه دوم میانگین مجذورات خطای تقریبی)	۰/۰۶۸	مناسب بودن مدل
CFI (شاخص برازش تطبیقی)	۰/۹۱	مناسب بودن مدل
IFI (شاخص برازش افزایشی)	۰/۹۱	مناسب بودن مدل

نتیجه شاخص نیکویی برازش تطبیقی برابر با ۰/۹۱ و شاخص برازش افزایشی برابر با ۰/۹۱ بوده است، نزدیک بودن مقادیر این دو شاخص به ۱، نشان دهنده مناسب بودن مدل است، پس این دو مقدار نشان می‌دهند که مدل مناسب و قابل قبول است. همچنین مقدار ریشه دوم میانگین مجذورات خطای تقریب برابر با ۰/۰۶۸ و شاخص ریشه دوم میانگین مربعات باقی مانده یا RMR برابر با ۰/۰۸۷ بوده است که مقادیر نزدیک این شاخص‌ها به صفر نشان دهنده برازش مناسب و قابل قبول مدل است. در نهایت مقدار CMIN/DF برابر با ۳/۵۷۳ است، که این شاخص نیز نشان دهنده مناسب بودن مدل است. در کل نتایج حاصل از پنج شاخص نشان دهنده مناسب بودن مدل است و مدل بعد از اصلاحات انجام شده قابل قبول است.

نمودار ۱ مدل برازش شده از ضرایب استاندارد

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش تدوین مدل علی تعارضات زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای طرحواره‌های بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل در زنان در آستانه طلاق بود. نتایج حاکی از این بود که دلبستگی‌های ایمن، اجتنابی و دوسوگرا هم اثر مستقیم بر تعارضات زناشویی دارند و هم به صورت غیر مستقیم از طریق طرحواره‌های بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل بر تعارضات زناشویی اثر دارد. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های تحقیقات صابونچی و همکاران (۱۳۹۹)، پولادی ریشه‌ری و همکاران (۱۳۹۵)، هادی و همکاران (۱۳۹۵)، یوسفی و همکاران (۱۳۹۵)، راتر (۲۰۱۸) و ساکولا سپری‌است و همکاران (۲۰۱۶) همخوانی دارد. همچنین هم‌سو با نتایج پژوهش حاضر در مورد طرحواره‌های ناسازگار نتایج پژوهش‌های مک‌دمورت (۲۰۱۷)، پولیمنت و همکاران (۲۰۱۰) نیز حاکی از رابطه طرحواره‌های ناسازگار بر تعارضات زناشویی است. از این رو، روابط رضایت بخش بین زوجین از طریق علاقه متقابل، میزان مراقبت از همدیگر و تفاهم همدیگر قابل سنجش است. عوامل گوناگونی از جمله: رضایت زناشویی، سبک دلبستگی زوجین، و میزان تاب‌آوری و تحمل ناکامی زوجین می‌تواند بر سلامت خانواده تأثیر بگذارد (هادی و همکاران، ۱۳۹۵)؛ با توجه به این امر که اغلب مشکلات بین فردی که زوجین تجربه می‌کنند تحت تأثیر شیوه تصور آنها در روابط خود با دیگری است؛ وقتی طرحواره‌ها دچار تحریف می‌شوند، می‌توانند باعث تعارض خانوادگی شوند (مک‌دمورت، ۲۰۱۷). در تبیین این یافته‌ها همخوان با مک‌دمورت (۲۰۱۷) می‌توان این‌گونه بیان کرد که اغلب مشکلات بین فردی که زوج‌ها تجربه می‌کنند؛ تحت تأثیر شیوه تصور آنها در روابط خود با دیگری قرار دارد. وقتی طرحواره‌ها دچار تحریف شوند؛ می‌توانند تعارض‌های خانوادگی را ایجاد کنند. بنابراین طرحواره‌های طرد، وابستگی و اطاعت نیز می‌تواند پیش‌بینی‌کننده نارضایتی زناشویی و محرومیت عاطفی نیز پیش‌بینی‌کننده نارضایتی در زوج‌ها ایرانی باشد (صابونچی و همکاران، ۱۳۹۹ ب).

طرحواره‌های بریدگی/طررد و خودگردانی/عملکرد مختل پیش‌بینی‌کننده نارضایتی زناشویی در زوجین ایرانی و محرومیت عاطفی، پیش‌بینی‌کننده نارضایتی در زوجین است (بهرامی و کامرانی صالح، ۱۳۹۵). افزایش روبه‌شد مشکلات روانی در بین زوجین، عمیقاً مورد توجه روانشناسان و سایر دانشمندان علوم رفتاری و اجتماعی قرار گرفته شده است. با توجه به اینکه در پژوهش حاضر همه متغیرهای مذکور در قالب یک مدل بررسی شدند و ارتباط معنادار بین آنها تأیید گردید بدیهی است که سبک‌های دلبستگی، جهت‌گیری زندگی، طرحواره ناسازگار اولیه و هیجان‌خواهی نقش تعیین‌کننده‌ای در رضایت زناشویی زوجین دارد. نتایج پژوهش‌ها و مطالعات صورت گرفته نشان داده است، رضایت‌مندی از روابط زناشویی به زوجین کمک می‌کند تا بتوانند با برون‌ریزی هیجانات و عواطف خود و نیز کنترل آستانه تحمل در شرایط ناگوار راه‌حل‌های مطلوب‌تری را برای حل مشکلات خود انتخاب کنند. بررسی سبک‌های دلبستگی و هیجان‌خواهی زوجین این امکان فراهم می‌گردد که زوجین بتوانند به بازسازی تفکرات، احساس‌ها، رفتارها و نشانه‌های جسمانی خود نیز بپردازند. با توجه به مطالب مطرح شده می‌توان گفت بین سبک‌های دلبستگی و جهت‌گیری زندگی و میزان هیجان‌خواهی رابطه‌ای تنگاتنگ با رضایت زناشویی وجود دارد (صابونچی و همکاران، ۱۳۹۹ الف).

مرور پیشینه پژوهشی حاکی از آن بود که رضایت‌مندی از روابط زناشویی به زوج‌ها کمک می‌کند تا بتوانند بر اساس شناخت سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های خود به بازسازی افکار، احساسات و هیجان‌ها، رفتارها و نشانه‌های جسمانی خود بپردازند (بهرامی و کامرانی صالح، ۱۳۹۵)؛ بنابراین با جمع‌بندی یافته‌ها و مطالبی که بیان شد؛ پیشنهاد می‌شود؛ برای انسجام و خلق رابطه زناشویی مطلوب و متقابل بین زوج‌ها، لازم است که طرحواره‌های هر یک از زن‌ها و شوهرها، نوع سبک‌های دلبستگی و تقابل عناصر درون روانی آن‌ها ارزیابی و شناخته شود تا از طریق اصلاح آن‌ها روابط زوج‌ها بهبود و تدوام یابد؛ بنابراین با توجه به یافته‌های پژوهش در مورد پیش‌بینی تعارضات زناشویی بر اساس مؤلفه‌های سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های بریدگی/طرد و خودگردانی/عملکرد مختل پیشنهاد می‌شود که آموزش‌هایی در زمینه زوج درمانی و خانواده درمانی از طریق برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای افزایش آگاهی همسران در مورد نقش سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های آن‌ها در میزان رضایت‌مندی زناشویی و بهبود روابط زوج‌ها توسط متخصصان حوزه خانواده درمانی در مراکز بالینی و مشاوره‌ای ارائه شود. از میان محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به جامعه مورد پژوهش، حجم نمونه، گردآوری داده‌ها در مقطع زمانی خاص، روش خودسنجی و استفاده از پرسشنامه، عدم کنترل متغیرهایی چون ویژگی‌های شخصیتی، راهبردهای مقابله‌ای، باورهای مذهبی، وضعیت اقتصادی-اجتماعی و نوع ساختار خانواده اشاره کرد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که پرسشنامه‌ها به‌ویژه پرسشنامه تعارضات زناشویی بر اساس جمعیت و فرهنگ ایران تدوین و هنجاریابی و به علاوه از مصاحبه و مشاهده نیز همراه با پرسشنامه استفاده و با انجام پژوهش کیفی عوامل تعارضات زناشویی زنان دقیق‌تر ارزیابی و تحلیل شود تا شاید نتایج حاصل از آن بتواند وضعیت فعلی زنان ایران را بهتر توصیف کند؛ همچنین پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی تحلیل‌های گسترده‌ای بر مبنای متغیرهایی مانند سن، تحصیلات، ویژگی‌های شخصیتی و جز آن انجام شود تا پژوهشگران بتوانند مبانی نظری حاصل از این پژوهش را ملاک قرار دهند و بر اساس آن، فرضیه‌های متعددی را مطرح و آزمون کنند.

موازن اخلاقی: در این پژوهش موازن اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. همچنین زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش در هر زمان و ارائه اطلاعات فردی مختار بودند. به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه می‌ماند و این امر نیز کاملاً رعایت شد.

سپاسگزاری: از همکاری مسئولان مراکز شورای حل اختلاف خانواده در منطقه سه شهرداری تهران و تمامی شرکت‌کنندگان در پژوهش تشکر و قدردانی می‌شود.

مشارکت نویسندگان

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته روانشناسی عمومی بود که با کد ۱۰۸۳۰۳۰۵۹۵۰۰۴۲ توسط معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج به تصویب رسیده و به هزینه شخصی انجام شده است؛ در تدوین این مقاله همه نویسندگان نقش یکسانی داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

- احمدی، فاطمه، و نصرالهی، بیتا. (۱۳۹۷). پیش‌بینی طرحواره‌های سرسختانه/عیب‌جویی افراطی بر اساس باورهای غیرمنطقی والدین و الگوهای ارتباطی والد-فرزند. روان‌شناسی کاربردی، ۱۲(۴) پیاپی ۴۸: ۶۱۶-۵۹۵.
- براتی، طاهره، و ثنایی ذاکر، باقر. (۱۳۷۹). تأثیر تعارضات زناشویی بر روابط متقابل زن و شوهر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن.
- بشکار، سلطانه‌علی. (۱۳۸۷). بررسی اثربخشی آموزش مهارت‌های مدیریت خشم در کاهش تعارضات زناشویی زوجین ارجاع داده شده به شوراها، حل اختلاف شهرستان باغملک. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاور خانواده، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- بهرامی، محمود، و کامرانی صالح، بخش‌علی. (۱۳۹۵). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های دلبستگی با میزان هیجان‌خواهی نیروهای عملیاتی. روان‌شناسی نظامی، ۷(۲۸): ۲۹-۴۴.
- پاکدامن، شهلا، و خانجانی، مهدی. (۱۳۹۰). نقش فرزندپروری ادراک شده در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و جمع‌گرایی در دانشجویان. روان‌شناسی اجتماعی، ۱(۴): ۱۰۲-۸۱.
- پولادی ری‌شهری، علی، و خباز ثابت، سرور. (۱۳۹۵). پیش‌بینی تعارض‌های زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی، کمال‌گرایی و طرحواره‌های ناسازگار در زوجها شهر بوشهر. دستاوردهای روان‌شناسی بالینی، ۲(۲): ۶۷-۸۲.
- ثنایی ذاکر، باقر. (۱۳۷۹). مقیاس سنجش خانواده‌واردواج، تهران: انتشارات بعثت.
- خراسانی زاده، عاطفه، پور شریفی، حمید، رنجبری پور، طاهره، باقری، فریبرز، و پویامنش، جعفر. (۱۳۹۸). الگوی ساختاری رابطه بین الگوهای ارتباط والد-فرزند و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با میانجیگری سبک‌های دلبستگی. روان‌شناسی کاربردی، ۱۳(۱) پیاپی ۴۹: ۵۵-۷۶.
- سرخابی عبدالملکی، مریم، دوکانه ای فرد، فریده، و بهبودی، معصومه. (۱۴۰۰). الگوی ساختاری پیش‌بینی طلاق عاطفی زوجین بر اساس باورهای فراشناختی و راهبردهای نظم‌جویی هیجانی با میانجی‌گری فرسودگی زناشویی در زنان متأهل. خانواده‌درمانی کاربردی، ۲(۲): ۲۰-۱.
- شاکرمی، محمد، داورنیا، رضا، زهراکار، کیانوش، و طلائیان، رضوانه. (۱۳۹۴). اثربخشی زوج‌درمانی گروهی راه‌حل محور بر بهبود کیفیت روابط زناشویی. مجله علوم پزشکی رازی، ۱۲(۱۲۱): ۱-۱۳.
- دربانی، سیدعلی، فرخزاد، پگاه، و لطفی کاشانی، فرح. (۱۳۹۹). اثربخشی خانواده‌درمانی راهبردی کوتاه مدت بر تعارض‌های زناشویی. فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی، ۱(۱)، ۵۴-۶۸.
- صابونچی، فرانک، دوکانه‌ای فرد، فریده، و بهبودی، معصومه. (۱۳۹۹ الف). الگوی ساختاری رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با میانجی‌گری هیجان‌خواهی. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۴(۱) پیاپی ۵۳: ۱۱۹-۱۳۹.

صابونچی، فرانک، دوکانه‌ای فرد، فریده. و بهبودی، معصومه. (۱۳۹۹). الگوی ساختاری پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی و جهت‌گیری زندگی در زنان متأهل: با نقش واسطه‌ای هیجان خواهی. فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی، ۱۱(۳): ۱۲۰-۱۰۲.

هاشمی، سعداله، درتاج، فریبرز، سعدی‌پور، اسماعیل، و اسدزاده، حسن. (۱۳۹۶). الگوی ساختاری احساسات شرم و گناه بر اساس شیوه‌های فرزندپروری والدین: نقش واسطه‌ای سبک‌های دلبستگی. روان‌شناسی کاربردی، ۱۱(۴ پاییزی ۴۴): ۴۹۳-۴۷۵.

هادی، سعیده، اسکندری، حسین، سهرابی، فرامرز، معتمدی، عبدالله، و فرخی، نور علی. (۱۳۹۵). تدوین مدل ساختاری پیش‌بینی تعهد زناشویی بر اساس سبک دلبستگی و متغیرهای میانجی خودکنترلی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در افراد با روابط فرازناشویی عاطفی. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۳۳(۲): ۶۰-۳۸.

یوسفی، رحیم، ادهمیان، الهام، عبدالمحمدی، کریم. (۱۳۹۵). نقش طرحواره‌های ناسازگار، صفات شخصیت و سبک دلبستگی در پیش‌بینی علائم نشانگان ضربه عشق. مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۴(۳): ۹۱-۷۴.

- Bookwala, J., Sobin, J., & Zdaniuk, B. (2015). Gender and aggression in marital relationships: A life-span perspective. *Sex Roles*, 52, 506-797.
- Gottman, J. M., & Gottman, J. S. (2015). *10 Principles for Doing Effective Couples Therapy* (Norton Series on Interpersonal Neurobiology). New York: Norton. pp: 32-70.
- Kalil, A., Ryan, R., & Chor, E. (2014). "Time investments in children across family structures". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 654(1): 150-168.
- McDermott, N. (2017). Early maladaptive schemas, attachment, negative affect and relationship satisfaction. MA thesis. Rowan University.
- Rutter, V. E. (2018). The effect of attachment styles on emotional divorce of married students. *Divorce in Media. Sociology Compass*, 3(4), 707-720.
- Parrott L, & Parrott L. (2016). *Saving Your Marriage before It Starts (SYMBIS): Seven Questions to Ask Before - and After - You Marry*. Publisher: Zondervan; New, Expanded edition. 6-109.
- Poliment, A. M., Moors, S. M. & Grunert, S. (2010). MMPI-2 profiles of client with substance dependencies accessing a therapeutic community treatment facility. *Electronic Journal of Applied Psychology*, 6(1): 1-9.
- Olderbak, S. Figured, A. J. (2009). Predicting romantic relationship satisfaction from life history strategy. *Pers Individ Dif*. 2009;46:604-10.
- Sakulsriprasert, C., Phukao, D., Kanjanawong, S., & Meemon, N. (2016). The reliability and factor structure of Thai Young schema questionnaire-short form. *Asian Journal of Psychiatry*, 24(1): 85-90.
- Srong, B., Devault, C., & Cohen, T. F. (2011). *The marriage and family experience: Intimate relationships in a changing society* (11th Ed.).
- Tolorunleke, C. A. (2014). Causes of marital conflicts amongst couples in Nigeria: Implication for counselling psychologists. *Social and Behavioral Sciences*, 140, 24-26.
- Waller, G., Meyer, C., & Hanian V. (2001). Psychometric properties of the long & short versions of the Young Schema Questionnaire. *Cognitive Therapy and Research*. 25 (2):137-147.
- Waring, E. M. (2013). *Enhancing marital intimacy through facilitating cognitive self-disclosure*. British: Publisher Routledge.

پرسشنامه سبک دل‌بستگی

کاملاً موافق	موافق	نه مخالف نه موافق	مخالفم	کاملاً مخالفم	سؤالات
۰	۱	۲	۳	۴	۱ ایجاد ارتباط با دیگران برایم آسان است.
۴	۳	۲	۱	۰	۲ مشکل به خودم اجازه می‌دهم که به دیگران وابسته باشم.
۴	۳	۲	۱	۰	۳ در روابطم اغلب نگرانم که طرف مقابل واقعاً دوستم نداشته باشد.
۴	۳	۲	۱	۰	۴ من دوست دارم به دیگران نزدیک شوم، دیگران به اندازه من تمایل ندارند.
۰	۱	۲	۳	۴	۵ دوست دارم به دیگران متکی باشم.
۴	۳	۲	۱	۰	۶ از اینکه کسی به من نزدیک شود ناراحت نمی‌شوم.
۴	۳	۲	۱	۰	۷ فکر می‌کنم وقتی به دیگران احتیاج دارم هیچگاه در دسترس نیستند.
۰	۱	۲	۳	۴	۸ از اینکه به مردم نزدیک باشم راحت نیستم.
۴	۳	۲	۱	۰	۹ در روابطم اغلب نگرانم طرف مقابلم نخواهد ارتباطش را با من ادامه دهد.
۴	۳	۲	۱	۰	۱۰ وقتی احساساتم بیان می‌کنم، می‌ترسم افراد احساس دیگری داشته باشند.
۴	۳	۲	۱	۰	۱۱ در ارتباطاتم اغلب از خود می‌پرسم آیا طرف مقابل واقعاً به من توجه دارد.
۴	۳	۲	۱	۰	۱۲ به راحتی می‌توانم با دیگران روابط دوستانه نزدیک برقرار کنم.
۴	۳	۲	۱	۰	۱۳ وقتی کسی خیلی با من صمیمی می‌شود، عصبی می‌شوم.
۴	۳	۲	۱	۰	۱۴ می‌دانم وقتی که دیگران نیاز داشته باشم، آن‌ها در دسترس خواهند بود.
۴	۳	۲	۱	۰	۱۵ دلم می‌خواهد به مردم نزدیک شوم اما می‌ترسم به من صدمه بزنند.
۰	۱	۲	۳	۴	۱۶ فکر می‌کنم که مشکل است که آدم به دیگران کاملاً اعتماد کند.
۰	۱	۲	۳	۴	۱۷ اغلب مردم می‌خواهند با من صمیمی تر بشوند تا من احساس راحتی کنم.
۰	۱	۲	۳	۴	۱۸ مطمئن نیستم که بتوانم به افراد تکیه کنم هنگام نیاز در دسترس باشم.

نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره های ناسازگار اولیه یانگ

کاملاً غلط	تقریباً غلط	بیشتر درست	اندکی درست	تقریباً درست	کاملاً درست	سؤالات	ردیف
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱ اغلب کسی را نداشتم تا حمایت کند و عمیقاً نگران اتفاقاتی باشد که برایم می‌افتد.	۱
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲ به طور کلی، کسی نبوده که به من عاطفه، محبت و صداقت نشان دهد.	۲
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳ در بیشتر اوقات زندگی، این احساس نبوده برای فردی، شخص ویژه به شمار بیایم.	۳
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴ اغلب اوقات کسی نبوده که در دل به من گوش دهد، یا احساس و نیازهای مرا درک کند.	۴
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۵ وقتی که نمی‌دانم کاری را چگونه انجام دهم، به ندرت کسی مرا نصیحت و راهنمایی می‌کند. ed	۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۶ من به افراد نزدیک خودم خیلی وابسته‌ام چون می‌ترسم مرا ترک کنند.	۶
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷ آن قدر به دیگران نیازمندم که نگران از دست دادن آن‌ها هستم.	۷
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۸ نگرانم از اینکه افرادی که به من نزدیکند مرا ترک و رها کنند.	۸
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۹ وقتی احساس می‌کنم کسی که برایم مهم است از من دوری می‌کند، مأیوس می‌شوم.	۹
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۰ برخی اوقات آنقدر نگران هستم که مردم مرا ترک کنند که آن‌ها را از خودم می‌رانم. ab	۱۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۱ احساس می‌کنم مردم از من سودجویی می‌کنند.	۱۱
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۲ احساس می‌کنم باید در حضور دیگران از خودم محافظت کنم، چون به من آسیب می‌زنند.	۱۲
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۳ دیگران دیر یا زود به من خیانت می‌کنند.	۱۳
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۴ نسبت به انگیزه‌های دیگران سوء ظن شدید دارم.	۱۴
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۵ معمولاً به طور جدی به انگیزه‌های نهانی مردم فکر می‌کنم. ma	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۶ فکر می‌کنم وصله ناجور اجتماع هستم.	۱۶
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۷ اساساً با بقیه خیلی فرق دارم.	۱۷
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۸ نمی‌توانم به کسی تعلق خاطر داشته باشم، انسان گوشه‌گیری هستم.	۱۸

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۹	احساس می‌کنم از مردم بیگانه شده‌ام.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۰	همیشه احساس می‌کنم بین افراد گروه جایی ندارم. si.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۱	مردان یا زنانی که دوستان دارم، وقتی نقاط ضعف مرا ببینند دیگر دوستم ندارند.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۲	اگر کسی واقعاً مرا بشناسند دوست ندارد با من رابطه‌ای نزدیک برقرار کند.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۳	لیاقت عشق، توجه و احترام دیگران را ندارم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۴	احساس می‌کنم هیچ کس مرا دوست ندارد.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۵	در بسیاری از جنبه‌ها، بیش از آن ناپذیرفتنیم که بتوانم خودم به دیگران نشان دهم. ds.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۶	تقریباً هیچ کاری را به خوبی دیگران نمی‌توانم انجام دهم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۷	وقتی به موفقیت نزدیک می‌شوم از درون احساس بی‌کفایتی می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۸	بیشتر مردم در حوزه‌های شغلی و کاری از من تواناترند.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲۹	نمی‌توانم مانند اغلب مردم در کارهایم با استعداد باشم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۰	در کار یا تحصیل، مثل بقیه باهوش نیستم. fa.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۱	احساس می‌کنم نمی‌توانم به تنهایی از پس کارهای زندگی روزمره‌ام بر بیایم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۲	فکر می‌کنم در انجام کارهای روزمره، آدم وابسته‌ای هستم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۳	فاقد عقل سلیم هستم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۴	اصلاً به قضاوت‌های خودم در موقعیت‌های روزمره، اعتماد ندارم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۵	احساس می‌کنم نمی‌توانم به تنهایی گلیم خودم را از آب بیرون بکشم. di.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۶	نمی‌توانم از شر این احساس رها شوم که اتفاق بدی می‌خواهد بیفتد.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۷	احساس می‌کنم هر لحظه ممکن است یک فاجعه طبیعی، جنایی، حقوقی یا پزشکی اتفاق بیفتد.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۸	می‌ترسم مورد جمله قرار بگیرم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۹	می‌ترسم تمام سرمایه خود را از دست بدهم و بیچاره شوم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۰	اغلب نگرانم دچار سکنه قلبی بشوم، وقتی دلایل پزشکی کمی برای این احتمال وجود دارد. vh.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۱	قادر نیستم از والدینم جدا شوم، کاری که هم سن و سالهایم انجام می‌دهند.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۲	من و والدینم تمایل داریم خود را بیش از حد در مشکلات زندگی یکدیگر درگیر کنیم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۳	برای والدینم سخت است بدون داشتن احساس گناه، مسائل خصوصی را از یکدیگر پنهان کنیم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۴	احساس می‌کنم انگار والدینم در من زندگی می‌کنند. نمی‌توانم یک زندگی جداگانه داشته باشم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۵	اغلب احساس می‌کنم که هویت جداگانه‌ای از والدین و همسر ندارم. eu.

پرسشنامه تعارضات زناشویی

همیشه	اکثراً	گاهی	بندرت	هرگز	
۵	۴	۳	۲	۱	(۱) هنگام مرافعه با همسر، رابطه من با خانواده پدر و مادری او قطع می‌شود.
۵	۴	۳	۲	۱	(۲) من و همسر حساب‌های مالی جداگانه داریم.
۵	۴	۳	۲	۱	(۳) همسر هر کاری از من بخواهد فراموش می‌کنم.
۵	۴	۳	۲	۱	(۴) هنگام دلخوری من و همسر، هیچ کدام برای رابطه جنسی پیش قدم نمی‌شویم.
۵	۴	۳	۲	۱	(۵) من و همسر کتک کاری می‌کنیم.
۵	۴	۳	۲	۱	(۶) هنگام دلخوری، رابطه من با خانواده پدر و مادری خودم قطع می‌شود.
۵	۴	۳	۲	۱	(۷) برای فرزند (یا فرزندانم) حاضرم انتظارات نامعقول او (یا آنان) را برآورده کنم.
۵	۴	۳	۲	۱	(۸) بدون اطلاع همسر، برای خود پس انداز شخصی دارم.
۵	۴	۳	۲	۱	(۹) وقتی همسر از من تقاضایی دارد، خودم را به کارهای دیگر مشغول می‌کنم.
۵	۴	۳	۲	۱	(۱۰) رابطه جنسی من با همسر ارضا کننده نیست.
۵	۴	۳	۲	۱	(۱۱) وقتی با همسر مرافعه دارم، اتاق یا خانه را ترک می‌کنم.

۱	۲	۳	۴	۵	۱۲) به تنهایی با خانواده پدر و مادری خود و خواهر و برادرانم رابطه دارم.
۱	۲	۳	۴	۵	۱۳) درآمد همسر را به بهانه‌های مختلف صرف خواسته‌های شخصی خود می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۱۴) همسر را با ناقص انجام دادن کارهایی که از من می‌خواهد تنبیه می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۱۵) همسر رابطه جنسی را به من تحمیل می‌کند.
۱	۲	۳	۴	۵	۱۶) همسر را به رفتارهای غیر اخلاقی متهم می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۱۷) از اعضای خانواده پدری و مادری‌ام، برای حل اختلافات خود با همسر، کمک می‌گیرم.
۱	۲	۳	۴	۵	۱۸) فرزند (یا فرزندانم)، اسرار همسر را به من می‌گویند.
۱	۲	۳	۴	۵	۱۹) خانواده پدر و مادری همسر، به من بی‌احترامی می‌کنند.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۰) خرج خانواده، در هر صورت (آشتی یا دعوا) در اختیار من است.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۱) همسر را با بی‌نظمی و نامرتب بودن، آزار می‌دهم.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۲) وقتی با همسر دعوا می‌کنم، فریاد می‌زنم و ناسزا می‌گویم.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۳) خانواده پدر و مادری من، همسر را با دیگران مقایسه و به حال من دلسوزی می‌کنند.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۴) فرزند یا فرزندانم یکی از عوامل مهم حفظ و تداوم رابطه زناشویی من هستند.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۵) دوست یا دوستانم در جریان اختلاف من و همسر هستند.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۶) من و همسر با مشارکت و توافق یکدیگر پول و درآمد خانواده را خرج می‌کنیم.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۷) حوصله‌ام از همسر و خواسته‌هایش سر می‌رود.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۸) هنگام دعوا، تنها رابطه من با همسر رابطه جنسی است.
۱	۲	۳	۴	۵	۲۹) هنگام نزاع، از همسر درخواست طلاق می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۰) خانواده پدری و مادری من، تمام گناه‌ها را به گردن همسر می‌اندازند.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۱) هنگام دعوا بین من و همسر، فرزند یا فرزندانم از من حمایت می‌کنند.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۲) حاضر نیستم برای بدهی‌های همسر از دیگران پول قرض کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۳) هنگام دعوا، رابطه جنسی من و همسر قطع می‌شود.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۴) با وجود داشتن همسر، از تنهایی رنج می‌برم.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۵) همسر در حضور خانواده پدری و مادری خودم، مرا تحقیر می‌کند.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۶) هنگام مرافعه من و همسر، یکی از فرزندانم زیاد مریض می‌شود و نیاز به مراقبت دارد.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۷) همسر و خانواده‌اش را در مقابل سایرین تحقیر می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۸) بدون اطلاع همسر، به والدین خود پول می‌دهم و یا از آن‌ها پول می‌گیرم.
۱	۲	۳	۴	۵	۳۹) دعوا با همسر، مرا نسبت به فعالیت‌های خودم بی‌علاقه می‌کند.
۱	۲	۳	۴	۵	۴۰) با آن دسته از برنامه‌های مهمانی که با حضور خانواده همسر باشد، مخالفت می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۴۱) هنگام دعوا با همسر نسبت به غذا بی‌اشتها می‌شوم.
۱	۲	۳	۴	۵	۴۲) در هنگام دعوا با همسر، رابطه من و او با دوستان مشترکمان قطع می‌شود.

Development of a Causal Model of Marital Conflict based on Attachment Styles with the Mediating Role of Disconnection/Rejection and Impaired Autonomy/Performance Schemas in Women on the Verge of Divorce

Effat.Adlparvar¹, Iraj. Safaei Rad^{2*}, Nasrola Erfani³ & Hooshang. Jadidi⁴

Abstract

Aim: The present study aimed to develop a causal model of marital conflict based on attachment styles with the mediating roles of disconnection/rejection and impaired autonomy/performance schemas in women on the verge of divorce. **Method:** The study was descriptive and correlational, and its statistical population consisted of women with marital conflict on the verge of divorce who visited the Family Dispute Resolution Council Center in District 3 of Tehran from May to November 2020. Using multi-stage random sampling, we selected three out of seven centers of the Family Dispute Resolution Council Center and the sample size of 440 was selected based on the sample power software. They responded to the Barati and Sanaei Marital Conflict Questionnaire (2000), Collins and Read adult attachment Scale (1990), and the Young Schema Questionnaire (1988), and they analyzed data using structural equations. **Results:** The results indicated the direct path of fitting the model from secure attachment with disconnection/rejection schema ($\beta=-0.24$) and impaired autonomy and performance ($\beta=-0.27$), and avoidant attachment style with disconnection/rejection schema ($\beta=0.16$), and the impaired autonomy/performance schema ($\beta=0.11$), as well as ambivalent attachment style with disconnection/rejection schema ($\beta=0.50$), and the impaired autonomy/performance schema ($\beta=0.30$), and between secure attachment style and marital conflict ($\beta=-0.17$) and avoidant attachment style ($\beta=0.23$) and ambivalent style ($\beta=0.56$) marital conflict with a positive effect size. Furthermore, the disconnection/rejection schema ($\beta=0.39$), and impaired autonomy/performance schema ($\beta=0.40$) had a positive direct effect on marital conflicts. **Conclusion:** The research results indicated that the design of an appropriate structural model for predicting marital conflict based on the attachment styles with the mediating roles of disconnection/rejection and impaired autonomy/performance schema in women on the verge of divorce complied with the theoretical model and had a good fit. To create a coherent and favorable marital relationship, we can improve the couples' relationship by understanding their schemas, types of attachment styles, and confrontation of their mental elements.

Keywords: Marital conflict; Attachment styles; Disconnection/rejection; Impaired autonomy/performance; Divorce

1. PhD Student, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran
2. ***Corresponding Author:** Assistant Professor, Department of Educational Sciences and Psychology, Faculty of Humanities, Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran
Email: i.safaeirad@iauh.ac.ir
3. Associate Professor, Department of Psychology, Payame Noor University, Hamadan, Iran
4. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran